

LIBER XII.

De Incarnationis consecrariis; seu de humanae Christi naturae praecipuis ornamentis.

CAPVT I.

De multiplici scientia Christi animam exornante.

Habuit Christus, praeter increatam diuinamque scientiam, perfectissimam scientiam creatam infusam.

Habuit et adquisitam atque experimentalem.

Fuit quoque in Christo a primo conceptionis suae instanti scientia Beatorum: quae tamen comprehensua non fuit.

Primam propositionis partem ea omnia argumenta commonstrant, quibus superius vsi sumus, dum aduersus haereticos ostendebamus fuisse in Christo humanam naturam perfectionibus et dotibus sibi naturalibus instructam, animamque mente praeditam. Quum enim perfecta humanitas perfectam cognitionem seu scientiam proprio labore non adquisierit, sed eam in primo suae conceptionis instanti acceperit; infusa, indita, congenita fuerit opus est.

Hanc vero scientiam fuisse perfectissimam testantur Scripturae. Dicitur enim Isaia xi: "requiescet super spiritus sapientiae et intellectus." Ioan. i: "plenum gratiae et veritatis." Ad Colos. ii: "in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi."

Docent idipsum Patres. Ambrosius: (1) "plenam habuit scientiam et certissimam veritatem." Augustinus quoque: (2) "ignorantiam nullo modo crediderim fuisse in infante illo, in quo Verbum caro factum est, vt habitaret in nobis."

Ratio tandem suffragatur: Nam Christus per intellectionem huma-

(1) Lib. v. de Fide cap. 18.

(2) Ad Damasum.

manam ipsi inditam, ac cum humana pariter et creata voluntate coniunctam meruit: non enim poterat per intellectionem diuinam atque increatam promereri, quum Diuinitas incapax meriti sit. At non potuit in merito proficere, sic vt noua meriti perfectio illi adueniret, alioquin imperfectam animam a principio habuisset: ergo perfecta semper scientia seu cognitione exornatus fuit.

Alteram propositionis primae partem, quae de adquisita scientia loquitur, probat Paulli testimonium ad Hebr. v: "quum esset filius Dei, didicit ex iis quae passus est, obedientiam." Probat etiam complurimum Doctorum iudicio verba illa Lucae ii. "proficiebat sapientia et aetate."

Deinde probat auctoritas Patrum adfirmantium in Christo manifestationem atque explicationem, quum sapientiae, tum Diuinitatis, quae sane sit rerum efficientia et experimento. Ita Athanasius et Cyrillus. (3)

Probat denique ratio: Christus absdubio in vitae suae decursu percepit sensuum ministerio atque experientia quaelibet praesentia obiecta; videlicet miracula a se patrata, discipulorum obedientiam, Pharisaeorum machinamenta, cetera. At eiusmodi non percepit scientia infusa, quae rerum substantias spectat tantum, ac veritates exhibet vt sunt in ideis; minime vero veritatum iam perceptarum modum et determinationem, siue obiectorum praesentiam considerat: percepit igitur illa scientia experimentalis et adquisita. Alias e ratione ductas probationes legere est in S. Thoma. (4) Eius insuper auctoritas ac pondus trahit nos, vt hanc scientiam in Christo fuisse tenemus etiam pro habitu, vt aiunt, santam. Decretoria siquidem nobis sunt quae laudato loco profert. (5)

Secundae propositionis priorem partem non obscure Scripturae innunt. Habentur nempe haec Ioan. i: "vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti a Patre." Quae quidem verba ex istis sequuntur: "Verbum caro factum est, et habitauit in nobis;" vnde intelligitur adserere Ioannem gloriam animae Christi, seu beatam visionem ex ipsa Incarnatione sequi: ergo Christus ea visione fruitus est a primo suae conceptionis instanti, quum nullum fuerit instans, quo illius anima hypostatice Verbo coniuncta non fuerit. Habetur deinde eodem

(3) Orat. iii. cont. Arian. lib. iii. (5) In corp. art. et in resp. ad 1. cont. Nestorium.

(4) III. Part. q. 9. art. 4.

argum.

dem capite dicere Ioannem; humanitatem Christi plenam fuisse gratiae et veritatis: quod de Christo vt homine, sensibus quidem subiecto, intelligendum esse ex eo constat quod dixerat: » vidimus eum. « At huiusmodi gratiae et sapientiae plenitudo in Christo vt homine ex visione beatifica ortum duxit: ergo. Habentur tandem eodem capite haec: » Deum nemo vidit vniquam: Vnigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarrauit nobis: « Qui autem in sinu Patris est, visione beante fruatur. His adfinia leguntur in capitibus 3. et 8.

Patres eandem veritatem tradunt. Augustinus, (6) exponens allegoricam significationem Lazari a Domino suscitati, scribit, hoc esse nos inter et Christum discrimen, quod nos post mortem tantum fructuari simus intuitiva Dei cognitione; quum contra Christus ea ante mortem etiam fuerit potitus. Scribit deinde: (7) » humanitatem Christi nusquam amisisse haereditatem et claritatis notitiam, qua diuinum Verbum erat apud Patrem priusquam mundus fieret. « Laudari quoque potest pro hoc argumento Eusebius Caesariensis, qui exponens verba Psalmi xxii: » in te proiectus sum ex vero, « cer., sic Christum loquentem inducit: (8) » quum enim adhuc in vero latere gestantis me genitricis, te Deum meum intuebar. « Cuius quidem priuilegii hanc reddit rationem, quod licet anima Christi coniuncta esset carni, sese tamen haberet quasi eius vinculis plane libera. Praeterea demonstrat ipsam veritatem omnium catholicorum Scriptorum consensus. Scilicet eorum nullus adseruit Christum, ex quo viuere coepit; diuino aspectu caruisse: nullus est modo, siue peritus ille sit, siue idiota, qui id inficietur: Vnde euincit potest Ecclesiam ex apostolica traditione accepisse hanc veritatem.

Accedit quoque ratio ex dictis fluens: Christus enim plenus erat omnis gratiae et veritatis; ipse erat veritas, et hominum praeceptor atque mediator; super eum spiritus sapientiae requiescebat; in ipso erat fons aquae et virtutis salientis in vitam aeternam: At qui haec omnia in se habebat, scientia Beatorum destitutus esse non poterat, sed facie ad faciem Diuinitatem ipsam intuebatur: ergo. Alias adducit rationes S. Thomas. (9)

Hanc vero scientiam non fuisse comprehensiuam sic euincitur: Nam comprehensiuam cognitio nedum diuina omnia scrutari debet, verum etiam singula diuinorum adtributorum obiecta, et creaturas

(6) Lib. LXXXIII. qq. quaest. 65.

(7) In Psal. xv.

(8) Lib. x. De Mon. Euang. cap. 21.

(9) III. Part. quaest. 34. art. 4.

quasque possibles. At haec virtutum exigunt infinitam, qualem creatus animus nequit habere: ergo. Tradit hanc rationem Sanctus Thomas. Deinde: sapientia in anima recepta non comprehendit omnia, sed potius animi limitatione ipsa circumscribitur. Atqui Christi anima non est suamet sapientia, sed eam recipit per spiritum in ipsa habitantem, vt dicitur Isaiae xi: non ergo comprehensiuam illa cognitio fuit. Postremo: Basileense Concilium damnauit (10) hanc Augustini de Roma propositionem: » anima Christi Deum videt tam clare et intense, quam clare et intense Deus videt seipsum. «

SCHOLION.

Quidnam hac triplici scientia anima Christi cognouerit, quod Theologi nostri paullo prolixius inquirere solent, paucis non indigebimus. Ac de aduersa et experimentalis scientia dictum fuit quae illa sint quae sensuum ministerio comperta Christo fuere. Itaque cognouit anima Christi per scientiam beatam existentia omnia in qualibet temporis differentia concipiuntur: Christus nempe cognouit per scientiam illam omnia ad suum statum ac dignitatem spectantia: docent enim Theologi Beatos videre in Verbo quaecumque ad illos spectant: At res existentes in qualibet temporis differentia concipiuntur, ad statum et dignitatem Christi adtinent; quandoquidem a Patre constitutus est rerum omnium dominus, hominum et Angelorum iudex.

Cognouit insuper Christi anima per scientiam infusam res omnes necessarias, omnium entium existentium species, artes omnes, omnisque generis disciplinas. Habuit siquidem Christi humanitas perfectionem omnem naturalem, quam potest habere res creata. Quum igitur illorum obiectorum cognitio ad mentis creatae perfectionem conferat, in Christo ponenda illa est. Prolixiorum horum tractatum inueniet Lector in Scholasticorum scriptis.

CAPVT II.

*Haeticorum Christo scientiam denegantium error describitur.
Eorundem argumenta soluantur. Hugonis Victorini
falsa opinio obiter notatur.*

De diuina Christi cognitione nemo vnus, praeter Arianos et similes.
Tom. IIII.

(10) Sess. II.

mili pestilentia erroris infectos, controuersiam mouit. Erga humanam vero et creatam duo genera veterum haeticorum inuenimus a se mutuo dissentientem in eam conuenire opinionem vt ignorantiam Christo tribuerent; Nestorianos uidelicet, vel horum antecessores ac parentes; et Eutyrianos Acephalos. Quod ad priores adinet, horum auctorem fuisse Theodorum Mopsuestenum consentiunt antiqui, testaturque grauissimus Scriptor Leontius Byzantinus. (1) Verum de Theodoro, qui Nestorio impietatis auctor extitit, vt et de ipso Nestorio ac Nestorianis mirandum non est in eam opinionem incurrisse, quae reliquo illorum dogmati connexa est. Iusta admiratio de Apollin aristis et Eutyrianis, qui factum sit vt illorum aliqui multa nescisse Christum putauerint. Nam ex Acephalorum secta, qui fidem Eutyriani fuerunt, noua est factio coorta, cui Agnoitarum, ab ignorantia quam in Christo fuisse dicebant, nomen inditum est. Atqui quum vnica in Christo naturam inesse illi haeretici sentirent, et in diuinam substantiam totam hominis absortam esse naturam, merito in dubium vocatur, quomam pacto ignorantiae locum in Christo vindicare potuerint; qui quod hominis proprium fuit, in Diuinitatem cecidisse crederent. Sed quis decretorum constantiam ab haeticis requirat?

Ex Catholicis autem Hugo Victorinus falso opinatus fuit nullam aliam praeter increatam in Christo homine sapientiam fuisse. Quum enim sibi obiecisset, (2) si Christi anima cognoscit omnia, falsum esse »Deum in omni bono maiorem habere sufficientiam, quam creaturam eius,« hoc ita dissoluit; verum esse, Deum in omni bono eraturis suis antecellere, »vbi aliud creaturae bonum a bono creatoris inuenitur. Sed quum sapientia illius animae non sit alia quam diuina sapientia; quomodo potest fieri comparatio? Cui statim ista subiicit, »indubitanter namque dicendum est, quod alia sapientia quam diuina non fuit in Christo.«

Quae quidem Hugonis sententia, si eam quam vocat *actualem* cognitionem expresserit, prorsus absurda est: sin increatam illam sapientiam habitus instar, aut interiecti ac medii fuisse dixerit, quem admodum passim in Scholis, *in verbo*, vel *per verbum* Beatos cognoscere creaturas affirmant, non erit firma Hugonis argumentatio, qua Christi animam tantumdem scire concludit, quantum Deus ipse cognoscit. Alioqui Sanctos omnes, qui *in verbo* res creatas contuentur,

(1) In lib. 3. cont. Nestorium. (2) Tract. 1. Sum. sent. cap. 16. tom. 3.

tur, omnes nulla excepta, ne possibili quidem, contueri necesse foret; quod non est consequens; et vera sunt illa, quae capite antecedenti diximus, ne animam quidem Christi omnem adsequi rerum possibilium infinitatem, ne Deum ipsum comprehendere dicatur; quae est communis Scholasticorum ratio a S. Thoma tradita. (3) Sed pro falsa Hugonis sententia dictum est satis.

Eorum modo argumenta producamus, qui haeretice de Christi scientia et cognitione senserunt: et primo quidem loco quae plenam in Christo homine rerum notitiam fuisse contradicunt. Primum est: Lucae II. legimus: »Iesus proficiebat sapientia, et aetate, et gratia apud Deum et homines.« Non ergo plenam habuit a primo suae conceptionis instanti rerum omnium scientiam.

Secundum: Nescisse Christum vt hominem iudicii extremi diem, ex eiusdem verbis constat Marci XIII. nempe: »de die autem illa vel hora nemo scit, neque Angeli in coelo, neque filius hominis, nisi Pater,« ceter. Non ergo habuit omnium cognitionem. Leguntur similia in Scripturis passim.

Tertium: Patres nonnulli, de quorum numero sunt Eustachius Antiochenus, (4) Epiphanius, (5) Cyrillus Alexandrinus, (6) et Ambrosius, (7) profectum illum vt aetatis, ita et sapientiae et gratiae in Christo verum fuisse adfirmare videtur: ergo.

Quartum: Haud potest Beatorum scientia, quae in clara Dei visione sita est, cum vita, quam Christus inter homines egit, componi: nam neque ille vmquam in hac mortali vita glorificatus est; sed tantum gloriae libamina in transfiguratione degustauit, et tristina ac moerore adfectus est, atque derelictum se a Patre in cruce clamauit: ergo.

Quintum: In visione beata nulla rerum cognitarum successio est. At Deus animae Christi quaedam demonstrabat, secundum illud Ioan. V: »Pater omnia demonstrat filio quae ipse facit,« ceter.: ergo.

Sextum: Praestantius est gloriam consequi per opera digna, quam sine vilo omnino merito: sed Christus animae felicitatem tanquam virtutis praemium accepit: non ergo in primo instanti visionem Dei consequutus est.

Septimum: Annon sciebat omnia Christus per scientiam increatam?

R 2

(3) III. Part. q. x. art. 2.

(4) In lib. cont. Arian.

(5) Haer. LXXVII.

(6) In Dialogo de vno Christo.

(7) In lib. de Incarnat.

tam? Igitur superuacaneae in illo fuissent creatae scientiae, beata, infusa, et experimentalis. Haec potissima argumenta sunt, quae contra scientiam animae Christi obici solent.

Non sunt autem explicatu multum difficilia. Primum itaque, quod Theodorus Mopsuestenus et Nestorius nimis fidenter extollebant, hanc habet expositionem: proficiebat sapientia, demonstratione externa, quatenus in dies plura dedit sapientiae, qua praeditus erat, argumenta, concedo: reipsa, nego. Vel Christus sapientia experimentaliter proficiebat, quoniam experiebatur in rerum euentu, quae ab initio praenouerat mentis intelligentia, esto: quia plura experimento discebat antea ignota, nego. Quo etiam sensu Deus Abrahamo dixerat, Gen. xxii: »nunc cognoui quod times Deum.« Et ipse Iesus post sanatum a sanguinis profluuio mulierem, dicitur Marci v., cognouisse »in semetipso virtutem quae exierat de illo:« scilicet cognitione in experimento sita. Scripturae siquidem mos est plura coniungere, quae non eodem modo sumi debent; ut patet in hac Christi sententia Ioan. xx: »ascendo ad Patrem meum, et Patrem vestrum:« necnon in hac alia Matth. viii: »sinite mortuos sepelire mortuos suos.«

Ad secundum dicendum: Complures illorum Patrum qui inscitiae aliquid in Christo homine initio fuisse significant, et sciendi profectum, magis id concessione quadam vsurpasse, ut Arianos et Eunomianos abundantiore vi argumentationis obruerent, quam quod reuera et ex animi sententia istud adseuerarent.

Atque hoc sensu videntur accipiendi veteres omnes Patres in argumento relati, alii etiam qui referri poterant. Quamquam enim Petrus Lombardus Ambrosii locum emolire conetur, adserens, (8) Ambrosium adfirmasse profecisse Christum quantum ad visum hominum, et sui sensus ostensionem; aptius illum vindicatum credimus, si de scientia experimentaliter loquutum illum fuisse teneamus. Difficile enim Magistri sensa cum Ambrosii verbis conciliari possunt: nam nihil Apollinarem, et similem haereticum illa offenderent, si sic intelligerentur: nec duplicem fuisse sapientiam in Christo satis inde constaret.

Tertium solum licet a nobis iam pridem fuerit, (9) denuo soluendum adsumimus dicendo: Certum esse fide catholica sciuisse Christum, absolute loquendo, quo praecise tempore futurus esset extremus iudicii dies, dixisse tamen nescire se diem illum et horam, quatenus

(8) In lib. lxxi. dist. 13. sub lit. D. (9) Lib. v. cap. 6. part. prim. Inst. Theol.

caput Ecclesiae, et patrum Conciliorum administer: id est, non ita scire, ut expediret diem illud discipulis indicare. Itaque dixit Christus se illum nescire, impropria sane, seu metaphorica loquutione; quod scilicet Apostolos non fecerit illius scientes, vel ipsis non manifestauerit. Sic locum Marci exponunt Augustinus, (10) Ambrosius, (11) Hilarius, (12) alique Patres.

Verum tamen est Patres alios contra Arium disputantes adseruisse, Christum ut hominem reuera ignorasse iudicii diem, sed possunt illorum dicta commode exponi dicendo; contendisse illos, ut se aduersus Arianos tuerentur, qui Christo ut Verbum est, ignorantiam adscribebant, Christum dum verba de quibus agitur, protulit, tanquam hominem fuisse loquutum, non ut Patris Verbum: scilicet ne alio disputationem distraherent, et aduersariorum argumentationes facilius contererent; et adfirmasse, quod ex vltimae diei ignoratione nequeat cuius inferior in verbo natura; quum etsi haec daretur ignorantia, non in diuinam Filii mentem, sed in humanam cederet. Haud tamen haec fuit vquam eorum mens ac sententia.

Quantum plurima claudit, quae idcirco multis exponi debent. Dicimus ergo minime repugnare beatam visionem, cognitionemque his, quae de Christi vita memorata sunt: nam apud Ioannem dicitur Christus nondum glorificatus manifesta in Coelum ascensione: quo etiam pacto ibidem dicitur nondum fuisse spiritum datum, quia ut exponit Augustinus, (13) »ante non adparuerat.« Ut igitur iam datus spiritus erat, tametsi absque manifestatione, Prophetis, aliisque; ita Christi anima fruebatur beatifica visione, priusquam in corpore glorificato resurgeret. Et quidem fuisse in Christi potestate ut gloriae splendor in corpus redundaret, aut se inde substraheret, ex eo abunde constat, quod in monte gloriosus adparuerit.

Reliqua persequamur: Tristitia moerorque Christi arguit certe adsumisse illum carnis nostrae infirmitatem; sed non contradicunt spiritus beatitudinem: difficile licet illud explicetur, quomodo cum intuitiva Dei visione moeror atque tristitia consistere potuerint. Id quod sic in Schola explicare docti fuimus, quod Christi anima secundum partem ipsius superiorem, seu quatenus Diuinitati in se inspectae mens adhaerebat, omni momento fruebatur et delectabatur

sed

(10) Lib. 1. de Trin. cap. 12. (12) Lib. ix. de Trin.
 (11) Lib. v. de Fide ad Gratian. (13) Tract. xxxii. in Ioan.
 cap. 7.

sed secundum rationem inferiorem, quam sensualitatem dicunt, tristitiam doloremque patiebatur: equidem gaudium et dolor secundum diuersam operationem et oppositum obiectum minime ad inuicem aduersantur. Habemus huius doctrinae sponsores S. Thomam, (14) atque Scholasticos omnes.

Ad sextum responderet egregie S. Thomas, (15) cuius doctrinae summa est: gloriam Christi ante passionem nondum fuisse consummatam; sed quicquid ei propter nos, et propter nostram salutem ad absolutam hominis glorificationem defuit, hoc non dubium est per passionem suam Christum meruisse. Sane non eodem modo omnia aedificia consummantur: quibusdam enim vel parietes desunt, aliis non deest nisi tectum: Nos itaque consummatur accepta non solum gloria corporis, verum etiam animae, quoniam vtriusque partis gloria deerat: at Christo non nisi alterius dumtaxat; quare per illius adiunctionem consummatus est.

Septimum verbo soluitur: Sciuisse quidem Christum omnia per increatam scientiam, quatenus Deus erat; non ita quatenus erat homo. Ait enim S. Thomas: (16) »si igitur non fuisset in anima Christi aliqua alia scientia praeter diuinam, nihil cognouisset: et ita fuisset frustra assumpta, quum omnis res sit propter suam operationem.« Hinc necessario admittenda in Christo creata scientia, eaque multiplex; vt demonstratum est.

CAPVT III.

*De Christi sanctitate, impeccantia, libertate,
ac merito.*

Fuit in Christo sanctitas substantialis et increata; vt et creata et aduentitia: vnde omni prorsus peccato expers Christus fuit.

Plenissima tamen libertate mortuus ille fuit: vereque nobis meruit salutem, eaque omnia, quae ad illam ordinem dicunt.

Constat prima pars propositionis prioris ex Scripturis: nam Danielis

(14) III. Part. q. xv. art. 4. et q. xviii. art. 6. atque q. xlv. art. 7. et 8.

(15) III. Part. q. xix. art. 3.

(16) III. Part. q. ix. art. 1. ad 1.

lis ix. Christus dicitur *sanctus sanctorum*; et Lucae i. Gabriel sic Christi sanctitatem Mariae praedicat: »quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei:« vbi causam sanctitatis esse vtriusque naturae substantialem vnitionem praecedentia verba demonstrant: »virtus Altissimi obumbrabit tibi.«

Constat quoque ex Patribus, qui vnanimiter ex personae vnitatem gratiam naturalem Christo inesse, atque Spiritus Sancti vnitionem inferunt. Duorum hic tantum loca memorabimus. Gregorius Nazianzenus sic loquitur: (1) »Deus Pater vnxit Christum oleo exultationis prae consortibus suis, quum humanitatem Diuinitati iunxit, vt ambo vnum faceret.« Augustinus haec habet: (2) »vnctio inuisibilis Spiritus Sanctus: Vnctio inuisibilis caritas illa est, quae in quocumque fuerit tanquam radix illi erit, quamuis ardente sole arescere non potest,« cet.

Constat et ex ratione: Christus enim ex quo Verbum humanam adsumerit naturam in vnitatem personae, filius Dei naturalis est; vt infra data opera demonstrabimus. Oportet ergo vt ratione personae diuinae ius ad haereditatem et gloriam habeat, praeciso etiam quolibet dono aduentitio quod filiationem tantum adeptitum praestare posset, si persona foret Deo extranea, et non filius Dei naturalis. At ius illud a sanctitate substantiali oritur: ergo.

Secunda pars eiusdem propositionis has habet probationes. Prima: Creata, aduentitia, et accidentalis sanctitas, quae ortum ducit a dono, quod a subiecto cui inest distinguitur, perfectio est quae non repugnat perfectioni naturae quae in Verbo subsistit: admittenda igitur in Christo est.

Secunda: Eiusmodi sanctitas, siue actualis siue habitualis illa sit, nihil est aliud, quam caritas, quae vel actu vel virtute in anima remanet. At haec caritas eaque summe intensa in Christo fuit: ergo et sanctitas creata et aduentitia.

Tertiam propositionis primae partem docent Scripturae. Enimvero Ioannis viii. ita Christus inimicos suos loquutus dicitur: »quis ex vobis arguet me de peccato?« Et Paulus ad Hebr. iv. de ipso inquit: »tentatus per omnia pro similitudine absque peccato.« Item cap. viii: »talis enim decebat vt nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impolutus, segregatus a peccatoribus.« Petrus etiam Epist.

(1) Ad calcem Orat. v.

(2) Tract. III. in cap. 2. Epist. 2. Ioannis.

pist. i. cap. ii: »peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.

Habent consimilia Patres. Augustinus sic scribit: (3) »non tantum Diuinitate, sed nec in anima, nec in carne vllum potuit esse peccatum.« Item: (4) »nonne de Spiritu Sancto et Virgine Maria Dei filius vnicus natus est, non carnis cupidine, sed singulari Dei munere? Numquid metuendum fuit, ne accedente aetate homo ille libero peccaret arbitrio? An ideo in illo non libera voluntas erat; ac non tanto magis erat, quanto magis peccato seruire non poterat? Testantur id ipsum omnes Graeci et Latini Patres, quorum loca vt plurimum collegit Petauius. (5)

Accedit multiplex ratio. Praecipua est: Christi humanitas a Diuinitate regebatur: at non rexisset Diuinitas humanitatem, si permisisset vt in scelera prolaberetur; neque ergo in ea quandoque Christus prolapsus est, neque prolabi potuit.

Est et haec alia: Si Christus contaminabilis fuisset, atque contaminatus iniquitate, alio ipse indignisset Redemptore; nec Patri satisfactionem pro nobis exhibuisset, quia debita peccatis suis essent ignominia, et crucis supplicium.

Postrema est: Si impeccantiae priuilegio non fuisset Christus exornatus, nullum ipsum inter aliosque Sacerdotes fuisset discrimen: debuissetque pro suis delictis hostias offerre, vt et illi: Contrarium docet Paullus apertissime ad Hebraeos scribens: ergo.

Propositionis secundae primam partem docent quoque Scripturae. Apud Matth. siquidem cap. xxvi, Saluator ipse suam in moriendo libertatem ostendens, ait: »Jan putas, quia non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorum?« Similiter Ioannis x. inquit Christus: »potestatem habeo ponendi animam meam.« Sed ne quis inferret, posse illum Patris praeceptum transgredi, vel nullum esse datum a Patre praeceptum, subiunxit: »hoc mandatum accepi a Patre meo.«

Suffragatur ratio: Arbitrii libertas sita est in indifferentia, seu in potestate agendi et non agendi, vt alibi a nobis demonstratum fuit. Atqui eiusmodi potestas in Christo fuit respectu mortis quam subiit: nempe sic mortuus est, vt tamen potuerit non mori, dicente ipso

(3) In lib. 2. de peccat. merit. et remiss. cap. 13.

(5) Theol. Dogm. de Incarn. lib. xi. cap. 10.

(4) In lib. de praedest. Ss. cap. 15.

ipso Christo Ioan. x. »ego pono animam meam, et iterum sumo eam: nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a meipso: et potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam:« ergo.

Altera propositionis pars quae de Christi merito loquitur, probatur ex Scripturis. Enim vero in ii. ad Corinth. cap. 5. legimus: »quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum,« cer. Et in Epist. ad Rom. cap. iii. »per redemptionem quae est in Christo Iesu: Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius.« Similiter i. Ioan. cap. 2: »sed etsi quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum, et ipse est propitiatus pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.« Petri cap. i. »non corruptibilibus auro et argento redempti estis de vana vestra conuersatione, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati.«

Accedit Concilii Tridentini auctoritas. Expresse enim definit Sess. vi. cap. 3. Christum nobis gratiam sanctificantem meruisse, his verbis: »nisi in Christo homines renascerentur, nunquam iustificarentur, quum ea renascentia per meritum passionis eius gratia quae iusti fiunt illis tribuatur.« Igitur et ex Scripturae Sacrae testimonio, et ex Tridentinae generalis Synodi decreto liquet Christum salutem, ceteraque ad eam spectantia nobis meruisse.

CAPVT IV.

Falsa quorundam haereticorum opinione prius relata, argumenta diluit, quae aduersas memoratas Christi persectiones pugnant.

Carnem omnem inquinatam esse, eiusque propterea consortio ac commercio animam foedari, et prauis atque vitiosis cogitationibus implicari, persuasum fuit Arianis et Apollinaristis; qui proinde ambas in Christo conuenisse neutiquam existimarunt; sed vel carnem duntaxat animam carentem, vel hanc solam cum carne mentis expertem. Persuasum quoque fuit Valentinianis, Marcionitis, Apelleianis, Manichaeis, ac similibus pestibus, quibus ob hanc causam placuit carnem Christi aut nullam omnino, aut quoquo modo aliam praeter Tom. IIII. S hu.

humanam tribuere; vt ait Tertullianus, (1) ne *peccatrix caro* illi imputetur. Hanc labem erroris haeretici illi a Platone, siue potius a Platonis didicerunt; ex quibus vnus, etsi haereticis lisdem, Manichaeo forsitan excepto, posterior Porphyrius dixit, »vt beata sit anima, corpus omne esse fugiendum,« vt testatur Augustinus. In quo contradicere illi a Platone Magistro suo pluribus ostendit. (2)

At christiani Theologi ex aduerso pugnantes, negant cum carne coniunctam necessario esse peccati corruptelam, et vitiosas illas cogitationes, quae ortum capiunt ex peccato, et in peccatum pertrahunt: quam *concupiscentiam* christianae litterae, et harum auctoritate ducti catholici Doctores nominant. Inter quos maxime commemorandus Augustinus, qui de hoc naturae humanae morbo omnium eruditissime disseruit, tum in plerisque aliis locis, tum in libro quattodecimo de Ciuitate Dei, vbi multa dixit ad praesentem sermonem adcommodata.

Pugnant autem aduersus sanctitatem creatam animae Christi haec argumentationes. Prima: Sanctitas accidentaliter hominem reddit filium Dei adoptiuum; quod tamen Christo repugnat.

Secunda: Haec accidentaliter seu aduentitia sanctitas continetur emipenter in sanctitate increata et substantiali; siue in hypostatica vnione: inutilis igitur in Christo est.

Tertia: Scripturae et Patrum loca, quibus formalis Christi sanctitas a substantiali distincta probari dicitur, facile exponi possunt, aut de caritate efficaci, seu gratia per quam Christi humanitas ad suas operationes mota ac determinata fuit, aut de ipsa sanctitate substantiali, quae alia non est quam vnio hypostatica. Certe Patres sanctitatem Christi substantialem adpellant, et in hoc a sanctitate aliorum discrepantem, quod in his aduentitia sit, et labore, et operibus comparata, in Christo autem naturalis, et ipsam hypostaticam vnionem consequens: locum ergo non habet in Christo creata et aduentitia sanctitas.

Aduersus nostram sententiam de libertate Christi militant haec alia argumenta. Primum: Non potuit Christus Patris praeceptum violare: atqui mors connectitur cum praecepto: ergo nec potuit non mori.

Secundum: Christus promeruit moriendo et adimplendo praeceptum Patris: legimus siquidem Ioan. x. : »propterea me diligit Pa-

ter,
(1) De carne Christi capp. 2. et 8. (2) Lib. xx. de Ciuitate Dei cap. 26. et 27.

ter, quia ego pono animam meam. « Atqui ad merendum requiritur libertas indifferentiae, scilicet posse agere et non agere: ergo potuit Christus non mori, atque praeceptum Patris non adimplere.

Tertium: Si Christus poterat non mori, poterat quoque transgredi praeceptum Patris: et si hoc poterat, et peccare poterat: ergo si poterat non mori, poterat etiam peccare.

Quartum: Actus voluntatis Christi necessarius fuit prout in finem vltimum tendit; quoniam non poterat a fine vltimo deuiare: atqui Patris praeceptum impleuit voluntate in finem vltimum tendente: ergo adimpleuit actu necessario.

Quintum: Quamfacile Christi libertas cum praecepto conciliari valet, admissio quod ad meritum sufficiat libertas lubentiae: non enim de Christo intelligi etiam potest quarta in Iansenio damnata propositio, quae de hominibus naturae lapsae loquitur. Atqui lubentiae libertatem in Christo sufficere docet S. Thomas, suadet ratio: ergo. Probat minor propositio: in sententias scribens haec Sanctus Doctor profert: (3) »dicendum quod etiam si liberum Christi arbitrium esset determinatum ad vnum numerum, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest; tamen ex hoc non amissit libertatem, aut rationem laudis siue meriti, quia in illud non coacte, sed sponte tendit; et ita est actus sui dominus. « Ratio sic habet: promeruit Christus praecepta seruando, promeruit Deum diligendo; quod est primum ac maximum praeceptum: sed Deum necessario diligebat, quia illum in se intruebatur; adeoque non erat in huiusmodi amore iudicii indifferentia: ergo et meritum absque tali indifferentia habuit.

Postremo pugnant contra Christi pro hominibus meritum haec argumenta. Primum: Gratia et iustificatio nostra sunt omnino gratuita ex Apost. ad Rom. iii. : ergo ex nullis meritis etiam Christi.

Secundum: S. Thoma docente, (4) »passio Christi effectum non habet nisi in illis, qui coniunguntur illi per fidem et caritatem. « Non ergo omnibus meruit.

Tertium: Saltem non meruit nobis fidem et spem, quas Adamus non amiserat: ergo.

Quartum: Nec meruit Christus suam Incarnationem; quae sane ad nostram salutem maxime erat necessaria.

Sed responderetur. Ad primum quidem primi ordinis: Christum ratione vnionis hypostaticae incapacem esse filiationis adoptiuae; pro-

2
in-
(3) In iii. Sent. dist. 18. art. 2. ad 5. (4) III. Part. q. 79. art. 7. ad 2.

indeque accidentalis sanctitas seu gratia habitualis adoptiuam filiationem non operatur in Christo: neque enim forma effectum suum producit in subiecto, quod capax illius non est. Verum de hoc redibit sermo.

Ad secundum respondemus: Christi humanitatem per sanctitatem accidentalem compleri, vt modo conaturali, per principium nempe sibi proportionatum, supernaturales actus eliciat: vnde non est in Christo inutilis.

Ad tertium soluendum principio fatemur propter eiusmodi rationem Vasquesium, Meratum, aliosque Scholasticos censere, non esse de fide, quod praeter sanctitatem substantialem sit in Christo sanctitas accidentalis, quae saltem vt in nobis, illius humanitati per modum habitus, seu formae habitualis adhaerit; conuenientissime tamen, imo et solidissime, Scripturae et Patrum loca de illo accipi, ex his quae superiori capite adducebamus, euincitur. Et Patres quidem dum sanctitatem substantialem in Christo affirmant, de ea loqui quatenus humanam naturam eleuat in Diuinitatis consortium ex ipsorum scopo habetur; videlicet, aut naturam diuinam, aut Personae vnitatem, aut Incarnationis oeconomicam demonstrare. At quum repugnet ipsam Diuinitatem modificationem humanitatis fieri, necessum est, vt ad constituendam Christi voluntatem formaliter sanctam etiam habitum aduentitium et accidentarium ei tribuamus.

Ad secundum argumentorum ordinem venientes, quod primo loco obiectum fuit, hac distinctione solutum esto: ergo potuit Christus non mori, sumpta morte in se ipsa, concedo: considerata vt sub praeecepto cadit, subdistinguo: et praeeceptum istud inducti necessitatem moriendi, attenda ipsa morte, et voluntate mortem eligentis: nego: inspecta connexionem finis, et voluntate summo bono immobiliter adhaerente, concedo. Solutionis summa est: requiritur profecto ad libertatem arbitrii necessario quod obiectum cum indifferentia iudicii proponatur; vt euenit in propositione mortis, si in se ipsa consideretur; adeo vt nequeat nisi cum eiusmodi indifferentia proponi: at non sic opus est vt obiectum quatenus sub praeecepto cadens nequeat vitari, nisi finis ordine perturbato; adeo vt si hoc desit, libertatis sequatur interitus; quinimo perfectio haec libertatis erit. Atque in praeecepti executione, et est motus voluntatis, in quantum fertur in opus, quo praeeceptum ipsum completur, et in quantum medio hoc opere fertur in finem. Priori modo voluntatis motus

ten-

tendit in media, altero in finem. Itaque quum libertas in ordine tantum ad media spectetur, Christus perfectissime liber in adimplendo praeecepto erit, si vere illius voluntas libera potestate praedita fuit, relate ad executionem operis praeecepti; quamquam non posset praescriptum opus omittere, quatenus illud implendo ultimo fini perfectura adhaerebat vnitone.

Quae mox tradita est mortis distinctio in se spectatae et cum praeecepto coniunctae, aliis quidem vocibus, sed eundem sensum habentibus, a plerisque explicatur: sunt huiusmodi eorum distinctiones: potuit Christus non mori, *negatiue* ita; *priuatiue*, neutiquam: potuit non mori, *potentia antecedente* annuit; *potentia consequente* renuit: potuit non mori *in sensu diuiso*, seu *potentia diuisa ab actu*, aiunt; *in sensu composito*, seu *potentia cum actu coniuncta*, negant.

Ad secundum distinguenda est minor: requiritur ad merendum libertas indifferentiae, ordine finis seruato; hoc est, requiritur potestas eligendi vnum vel alterum mediorum, quae valeant ad finem perducere, concedo: requiritur libertas indifferentiae, ordine finis praetermisso ac perturbato; potestas nimirum abiciens media, etiam sub ea ratione qua ex Dei proposito ac praeecepto habent firmissimam cum ipso fine connexionem; nego.

Tertii solutio pender etiam ex propositionis maioris explicatione. Si Christus poterat non mori morte in se inspecta, poterat quoque diuinum praeeceptum transgredi, nego: si poterat non mori spectata mortis cum praeecepto connexionem, concedo. Habentur haec in solutione primi argumenti ex instituto explicata.

Quartum etiam ibi fuit enodatum: placet tamen sic distinguere minorem: impleuit Christus praeeceptum Patris voluntate ultimo fini adhaerente eodem actu quo impleuit praeeceptum, nego: diuerso, concedo: vt enim superius dictum fuit, voluntas naturaliter in finem tendit; in media autem per electionem, quae ratione finis eliguntur: vnde consequitur voluntatem diuerso actu fini adhaerere, et mandata seruare. Itaque Christi voluntas diuerso actu ultimo fini adhaerebat, ac praeeceptum impleuit: diuerso quidem connotatiue; quemadmodum Deus diuerso modo seipsum ac creaturas amat, et sui creatorum amor ab amore sui ipsius sit reipsa indistinctus.

Pro quinto soluendo, quidquid recentioribus nonnullis visum sit, nos in ea tuto manemus sententia, quae tuetur non dari absque libertate

berate indifferentiae liberi arbitrii potestatem; nedum in nobis, sed neque in Beatis, neque in Christo, neque in Deo ipso. Hanc alibi firmare conati fuimus; ibidemque obiectam S. Thomae auctoritatem exposuimus. Quod vero a ratione additum fuit sic diluitur: Deus vt summum bonum est, necessitate ab his amatur, qui illum facie ad faciem intuentur, libere tamen diligitur hoc aut illo actu ad creaturas relato.

Primum ex tertio ordine hanc habet solutionem: haud colligi ex Paulli testimonio gratiam et iustificationem nostram gratuitas esse respectu Christi, sed tantum respectu nostri. Innuit hunc sensum ipsemet Paullus laudato loco, dicens: »iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quae est in Christo Iesu.«

Ad secundum dicendum: loqui S. Thomam de completo perfectionis Christi effectu, seu de remissione culpae et infusione gratiae, quae sit Sacramenti effectus, cuius ibi sermonem habet.

Tertii solutio est: quod licet Adamus non amiserit virtutes fidei et spei sibi ipsi, amisit eas nobis: ait enim Concilium Arausicum II: (5) per peccatum primi Parentis ita fuisse adrenatum liberum arbitrium hominis, vt nec posset in Deum credere, nec sperare.

Quartum duobus verbis soluitur: Incarnatio fuit principium meritum in Christo, estque quid sequutum ad nostram praedestinationem; neutiquam illius effectus. Hinc nulla erga eam instituta a nobis quaestio.

APPENDIX.

Supersunt ad eandem quam accuratè discussimus explorandam Christi sanctitatem explicanda quaedam; per paucis licet: ideo in vnam adpendicem omnia collegimus. Horum illud est primo loco ponendum, quod proxime declaratis connexum est et affine. Quare dici nequeat Christus filius Dei adoptiuus, si ad hanc filiationem euectus est gratia ac praedestinatione diuina?

Cum his autem praecipue nobis est suscepta contentio, qui ceteroquin catholicae regulae consentientes, ex sola hominis natura proprietatem filii adoptiui merentur. Fuere istorum principes Hispani aliquot Praesules, qui hoc vno erroris capite insigniti Romanorum Pontificum sententias, ac Synodalia decreta contra se concitarunt; Felix nempe Episcopus Orgellitanus, et Elipandus Toletanus; qui Christum, qua homo est, non proprium, sed adoptiuum esse Dei filium

(5) Can. xxv.

arbitrati sunt: eumque talem adseruisse in Nestorii sensu; adeo vt huius haereses, vel extinctae, vel saltem compressae, semina quaedam in Hispaniis, auctoribus duobus Episcopis, pullulasse iudicer grauisissimus Theologus Dionysius Petauius, Felicianae haeresis historiam texens. (6)

Ac cum Gilberto etiam Porretero Episcopo Pictauiensi nobis contentio erit, qui vt ex Gaufredi monachi Clareuallensis Epistola quadam constat, (7) eandem de Christi adoptione opinionem sequutus est. Tandemque et quum Theologis quibusdam de Schola.

Contra quos omnes, more nostro, Scripturarum auctoritate, Synodalia decretorum ac Patrum suffragiis, atque ratione etiam pugnabimus, vt sartam tectamque hanc veritatem consistere demonstremus: *Christus nequit adpellari filius Dei adoptiuus etiam secundum humanitatem*. Apertissima sane sunt Scripturae testimonia, quae in adpellando Dei filio non Diuinitatem tantum, sed humanam etiam naturam indicant. Sic Paullus ad Romanos scribens, cap. viii. »pro-»prio filio suo non peperit, inquit, sed pro nobis omnibus tradidit illum? Lucae I. legimus: »hic erit magnus, et filius Altissimi vocabitur.« Ioannis I: »vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti a Patre.« Item et cap. III: »sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret.« Leguntur similia pessim. His Scripturarum testimoniis publica Ecclesiae vox consonat, legitimis professionis testata formulis, quae Symbola vocantur, ac Synodorum decretis. Ita in Conciliis Nicaeno, Constantinopolitano, Ephesino, Calcedonensi, aliisque omnibus. Quibus adnumeranda iure Synodus Francofordiensis contra Felicis et Elipandi haeresim collecta, et ante hanc Hispanensis secunda, et quarta Tolerana.

Quid vero Patres? Concors est omnium testimonium, quum Graecorum, tum Latinorum in adserenda Christo vera et naturali Dei filiatione, repellendaque adoptiua. Ex Graecis sic Athanasius loquitur: (8) »filius vnus est: ideo falluntur, qui dicunt alium esse filium qui passus est, et alium qui non est passus. Non enim alter est, quam filius Dei qui mortem et passionem suscepit.« Ex Latinis haec Augustinus habet: (9) »vnus Dei filius idemque hominis filius: vnus hominis filius idemque Dei filius. Non duo filii Dei Deus

(6) Theol. Dogm. de Incarn. lib. I. cap. 22.

(7) Ad Cardin. Albanensem.

(8) In lib. de Incarnat. cont. Apollinarem.

(9) In Enchir. cap. xxxv.

»et homo, sed vnus Dei filius.« Habent similia reliqui, quorum dicta accuratissime collegit Petauus. (10)

Ex quorum sententiis hae rationes conficiuntur. Prima ex adoptionis natura et proprietate: nam nemo adoptiuus dici potest, nisi qui prius alienus ab eo sit, a quo adoptari desiderat. At ne momento quidem temporis Christus, etiam vt homo, fuit alienus: numquam enim non fuit Deus: nullum igitur vacauit spatium adoptiuo illi statui. Vnus fuit hoc argumento Paullinus Aqueleciensis. (11)

Secunda ex personae vnitatem ducitur sub hac forma: Filii ratio, seu filietas, ex persona ipsa et ex personali proprietate, non ex natura praecise considerata sequitur: Ergo quum vna tantum persona in Christo sit, et vna filiationis ratio, eaque naturalis, in ipso est. Plures alias rationes mittimus.

Iam vero adoptiua filiatione Dei a Christo relegata, exurgit secundo loco explicandum, qua ratione Christus praedestinatus dici possit filius Dei, si persona, praedestinationis vtique subiectum, ab aeterno est, et eidem diuina conuenit filiatio, non gratia, sed ipsa natura? Sic enim Paullus Christum vocat ad Rom. i. scribens: »qui praedestinatus est filius Dei in virtute.« Rectissime quidem, siue Patrum Graecorum interpretationem, siue Latinorum intelligentiam inspiciamus. Graeci enim simpliciter verba illa exponentes, continent, nihil aliud in Paullina phrasi praedestinatum esse ac manifestatum; adeo vt Christus praedestinatus dicatur, quoniam virtute miraculorum manifestatus seu declaratus Dei filius sit. At Latini, linguae suae proprietatem sequuti, sic ea intelligunt; vt idem ille Christus, qui ex Davidis stirpe factus dicitur, praedestinatus sit a Deo ad summam illam dignitatem filii Dei naturalis; quatenus nullis meritis praecedentibus praedefinitum fuit, vt Christus quum primum conciperetur, per summam hipostaticae vniionis gratiam idem naturalis Dei filius esset, qui ab aeterno est in sinu Patris. Tradunt hanc interpretationem Augustinus (12) et Thomas. (13)

Nodum praeterea soluit Augustinus, quo aliqui solent illigari; nempe exponit, quomodo Verbum aeternum quum sit, subiectum praedestinationis diuinae dici valeat: aitque Verbum esse, sed in quantum caro factum est. (14) Id quod docet etiam S. Thomas. (15)

(10) Theol. Dogmat. de Incarn. lib. vii. cap. 2.

(11) In libello sacrosyllabo.

(12) In lib. de praedest. Ss. cap. 15

(13) In Comment. in cap. i. Epist. ad Roman.

(14) Tract. cv. in Ioan.

(15) III. Part. q. 24. art. 1. ad 2.

CAPVT V.

Mediatoris officium, Sacerdotii dignitatem, atque potestatem regiam Christo vindicat.

Christus, vt homo Diuinitati coniunctus, est Dei et hominum mediator.

Est etiam Sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

Atque regia spirituali potestate praeditus.

Consulto tria haec vno eodemque capite complexi sumus: nam et mediatoris proprium Sacerdotium est; nec huic spiritualis potestas regia extranea. Itaque primam propositionem sic ex Scripturis demonstramus. Paullus in i. ad Timotheum ii. scribit: »vnus Deus, vnus mediator Dei et hominum homo Christus Iesus.« At ea voce homo reliquis addita aperte testatur Apostolus Christum mediatorem esse in humana natura: ergo. Significantur enim vocibus illis vnus Deus, et Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus, quum persona Filii Deus sit aequae ac Patris et Spiritus Sancti personae: sed excluduntur tantum Dii gentium; ita vt sensus sit, vnum esse Deum, non plures. At excluderetur persona Filii vocibus illis si vox alia homo designaret personam Verbi ab humanitate praecisam: siquidem significasset Apostolus Filii personam mediatorem respectu sui ipsius esse: dixisset enim Filium in se sumtum mediatorem esse vnus Dei, proindeque et ipsiusmet Filii in se subsistentis.

Insuper ab ipso Paulo in Epist. ad Ephes. cap. ii. edocemur, pacificationem ac reconciliationem, praecipuas scilicet mediatoris functiones, peractas quidem esse a persona diuina Filii, sed ratione naturae adsumtae. Inquit enim: »in Christo Iesu vos qui eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum.« cer. Edocemur quoque quum ab ipso Apostolo, tum a Ioanne Euangelista et cetera mediatoris officia a Christo homine Diuinitati coniuncto fuisse adimpleta; cuiusmodi sunt interpellare atque orare pro nobis. Consulantur cap. vii. Epist. ad Heb. v. Tom. IIII.

25. et viii. Epist. ad Rom. v. 34. atque cap. ii. v. l. prioris Epistolae Canonicae Ioannis.

Accedit Patrum auctoritas. Augustinus Psalmos exponens inquit: (1) »quid est mediatorem esse inter Deum et homines? Non inter Patrem et homines, sed inter Deum et homines. »Quid est Deus? Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus. »Qui sunt homines? Peccatores, »impii, mortales. Inter illam Trinitatem et hominum infirmitatem »et iniquitatem mediator factus est homo, non impius, sed tamen »infirmus.« Habent similia alii Patres.

Suffragatur ratio ex dictis descendens: Christus siquidem ut Deus est ab humanitate praecisus, medius certe non est inter Deum et hominem; nisi id de tribus Trinitatis personis dicere quis audeat: est ergo mediator ut homo coniunctus Diuinitati.

Secundam propositionem expressam in Scripturis legimus; in Psalmo nempe cix. verbis illis: »tu es Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech:« quae sane de Christo esse accipienda affirmat Paullus in cap. v. Epist. ad Hebr.; testaturque Patrum, Theologorum, atque ipsorum haereticorum assensus: quoniam in prisca Melchisedech oblatione panis et vini sacrificium corporis et sanguinis sui praefiguratum fuit.

Deinde Patres eam concorditer tenent. Clemens Alexand. haec habet: (2) »Melchisedech Rex Salem, Sacerdos Dei Altissimi, qui vinum et panem sanctificatum dedit nutrimentum in typum Eucharistiae.« Augustinus sic loquitur: (3) »in Sacerdote Melchisedech »Dominicum Sacramentum praefiguratum videmus, secundum quod »diuina Scriptura testatur, et dicit; et Melchisedech Rex Salem protulit panem et vinum.« ceter. Leguntur similia in ceteris.

Et ratio theologica hanc propositionem suadet. Ille enim est vere Sacerdos, qui consecratus est ut pro peccatis ac salute hominum preces et sacrificia offerat: ait nempe Apostolus ad Hebr. iii.: »omnis Pontifex ex hominibus adsumtus pro hominibus constituitur, in his quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis.« Atqui Christus Diuinitatis vnctione consecratus, Patri preces ac sacrificia obtulit, offerturque pro hominibus: est ergo Sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

Tertiam tandem propositionem commonstrant praepriis Scriptu-

(1) In Psal. xxix.

(2) In iv. Strom.

(3) Lib. iv. de Doctr. Christiana

cap. 21.

turarum locupletissimi textus. Legitur enim Psal. iii.: »ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius.« Zachariae xl.: »ecce Rex tuus venit tibi iustus et saluator.« Lucae i.: »regnabit in domo Iacob in aeternum.«

Hanc vero regiam Christi potestatem, de qua nullam audio inter Theologos esse controuersiam, spirituales tantum fuisse Scripturis, Patribus, ac ipsi rationi conformius videtur: Scripturae quidem: non enim falso dixit Christus ipse Pilato praesidi de regno sciscitanti, Ioan. xviii.: »regnum meum non est de hoc mundo.« Patribus insuper: scribit siquidem Ambrosius: (4) »regnum eius non erat in hoc »saeculo, supra saeculum erat.« Et Hieronymus: (5) »regnum eius »non erat terrenum, sed perpetuum atque coeleste.« Postremo et rationi ipsi: Neque enim regia temporalis dignitas ad redemptionis finem, nedum necessaria, sed nec conueniens erat, immo erat superuacanea: neque erat Christus Rex Iudaeorum, aut ceterarum gentium, vel successione haereditaria, vel populi electione, aut iure belli, aut Patris dono, a quo spirituale tantum regnum ipsi fuerat concessum: erat igitur regia vnice spirituali potestate exornatus.

ACCESSIO.

Ab Regis, praesertim spiritualis, functione perparum distat dos capitis: ideo non multum in illa declaranda immorabimur. Christum igitur esse Ecclesiae caput Apostolus non vno in loco tradidit; ut in Epist. ad Ephes. cap. xv.: »mulieres, inquit, viris suis subditae »sint, sicut Christus caput est Ecclesiae.« Et in i. ad Corint. cap. 2: »omnis viri caput Christus est; caput autem mulieris vir; caput vero Christi Deus.« Quibus ex locis, aliisque tria maxime in capitis proprietate spectanda sunt, quae Christo adcommo- dantur scilicet cum membris omnibus, ac toto corpore summa coniunctio, preeminetia vel principatus, atque viuifica vis, seu vitalis in membra influxus. Christus etenim tam acce cum corpore cuius caput est coniungitur, ut scribat Augustinus: (6) »et multi homines sunt, et vnus »homo est: multi enim Christiani, et vnus Christus. Non ille »vnus et nos multi; sed et nos multi in illo vno vnus. Vnus »ergo homo Christus caput et corpus.« ceter. Praeminere autem, peculiarique prouidentia corpus suum regere testatum saepe facit Paulus

T 2

(4) Lib. iiii. in Lucae.

(5) In cap. xxii. Hierem.

(6) In Psal. cxxviii.

lus laudatis locis; atque gratiam in corpus, membraque singula ex eo fluere egregie describit in Epist. ad Hebr.

Quidni vero? Erit et Christus penes tria haec, non solum hominum, sed etiam Angelorum caput? Pro confesso hoc Theologi habent, et horum Princeps S. Thomas: (7) in eo tantum inuicem discordantes, quod velint aliqui omnia prorsus gratiae et gloriae munera ex Christi merito in Angelos deriuasse; contententibus reliquis accidentaliter vnice gloriae incrementum eis accessisse. Postremum hoc nobis arridet de Christo Domino loquentes, quatenus morte sua mundum reparauit; hoc enim pacto, vt pro solis hominibus crucifixum omnes fatentur, ita ad solos homines gratiam fructusque passionis vberimos promanasse intelligitur. At Christum vt Deum Verbum, et rerum omnium conditorem, esse gratiae ac gloriae Angelorum aeque ac hominum auctorem ac caput, post Paullum docent Patres. Qua distinctione Diuinitatis personae a suscepta pro hominum redemptione *serui forma*; vt et creatoris vniuersorum ac reparatoris comparet ad diuersam naturam, expeditissime dirimi posse arbitramur acrem illam Theologorum controuersiam.

CAPVT VI.

Haereticorum ex aduerso positae opiniones indicantur, atque earundem argumenta dissoluntur.

De mediatore Christo duplex extitit opinio, haeretica vtraque, et ab haereticis auctoribus profecta. Nam alii Christum tantummodo qua homo est, mediatorem esse contendunt; nullo vero modo, quatenus est Deus. Alii qua homo est et Deus: ita vt Diuinitatem illius mediatrix functiones usurpare velint. Primae opinionis antistes fuisse perhibetur Franciscus Stancarus Mantuanus, in Academia Regiomontana in Borussia Professor, qui aduersus Andream Osiandrum haereticis repertoem nouae vehementius contendens in alium incurrit errorem. Nam quum Osiander Christum esse iustitiam nostram adsereret solius ratione Diuinitatis suae, non humanitatis; Stancarus contra non diuinae, sed humanae tantummodo naturae ratione illum eundem esse iustitiam nostram pertinacius coepit adseuerare.

Oppugnarunt hunc Stancari errorem, vt primum prodire coepit, praec-

(7) III. Part. q. 8. art. 4.

praeter viros catholicos, Caluinus, Philippus Melancton, Ioannes Wigandus, aliique. Sed dum impotentius in Stancarum efficerentur, iidem vt ille aduersus Osiandrum dimicans, contrariam in extremitatem immoderatus effusi sunt. Siquidem mediatorem esse Christum, eiusque munus et officium usurpatum ab illo statuunt secundum vtramque naturam.

Ambabus his de mediatore falsis sententiis addendae veniunt cauationes Apollinaristarum, siue Monophysitarum, necnon horrenda magis, et detestabilis haeresis Anabaptistarum, Socinianorum, veterum Photinianorum, et Samoseranorum propago. Horum primi mediatorem eum proferebant, qui natura vnica constabat, ne duas in Christo naturas admittere cogerentur. Alii autem, quorum antesignanus Ioannes Crellius, Apostoli verbis abutentes: » vnus est mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, « Christum nihil esse praeter nudum hominem arguebant.

Et erga Christi Sacerdotium vel Pontificatum haereticos diuisos in suis erroribus legimus. Nam Ariani, qui naturam filii Dei diuersam a paterna, eaque longe inferiorem existimabant, quidquid Christo inerat qualicumque Diuinitati illius adscribebant; adeoque omnia Sacerdotii propria: illumque qua Deus est vt Patre minorem; sic eius Sacerdotem inter illum et humanum genus esse stangebant. At Nestorius, qui hoc penitus imbiberat, hominem a Deo reipsa esse diuisum; Sacerdotem esse Christum praecise qua hominem existimabat: nec dici patiebatur filium Dei, vel Deum esse Sacerdotem; vel si hoc adderes *secundum carnem*, vel *vt homo est*, quippe veram vnitionem negabat.

Nunc argumentationes haereticorum expendamus ac dissoluamus oportet: reliquas etiam, quae contra regiam Christi dignitatem alii producere possint. At principio quidem, quae partim e Scripturis petita, partim ratiocinando collecta, sparsim in suis libris Stancarus exposuit, haec sunt. Prima: In Scripturis vel mediator adpellatur homo Christus Iesus; vt in priori ad Timotheum cap. ii; vel eidem homini Christo gratia et redemptio tribuitur; vt quum Apostolus ad Rom. v. ait: » si enim vnus delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, et donum in gratia vnus hominis Iesu Christi in plures abundauit. « Et in i. ad Corinth. xv: » quoniam quidem per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. «

Secunda: nemo potest esse mediator sui ipsius: atqui si Christus